

Eens een dief, altijd een dief?

2 juni 2024

Voorgangers: Aline Barnhoorn en Tamme Wiegersma

Welkom

Lied: In de hemel Onze Vader

Inleiding

Wie eenmaal op het criminele pad is terechtgekomen, komt daar moeilijk van af. De grote sommen geld die in die wereld omgaan steken verleidelijk af tegen de schamele lonen van de hardwerkende braven. Bovendien weet je te veel en daarom zullen je 'vrienden' er wel voor zorgen dat je binnenboord blijft.

Is er een uitweg? En hoe zit het met je innerlijke vrijheid?

Ooit bezocht ik een gevangene, een hele jonge knul nog. Hij droeg een duur horloge, en vond het belangrijk dat ik dat zag. Bij wijze van spreken kwam er eerst een horloge binnen, waar een jongetje aan zijn pols aan vastgeketend zat. Een beeld dat ik niet gauw zal vergeten. Een jochie, de gevangene van zijn Rolex. Als hij uit de gevangenis ontslagen wordt, is hij dat waarschijnlijk nog steeds.

Kunnen die ketenen ooit verbroken worden?

Is er voor de crimineel een Keti Koti mogelijk? Bevrijding naar lichaam en ziel? En voor onszelf?

We horen de verhalen van Kain en Abel, en van de moordenaar die samen met Jezus gekruisigd wordt. Wat zal er van hen worden? We komen ook de naam Henoch tegen.

Een zoon van Kaïn, maar hij wandelt met God.

Daarover straks meer.

Lied: Kyrië

Lezing: [Genesis 4: 8-18](#)

Lied: Lied van Kaïn

Lezing: [Lucas 23: 38-43](#)

Overweging

Het verhaal van Kain en Abel is bekend. Kain is de eerste zoon van Adam en Eva en hij slaat zijn broer dood. Waarom?

Kain is landbouwer en hij brengt een offer van wat hij had geoogst. Hij zet iets van wat hij heeft opzij voor God. Voor wat hoort wat, tenslotte. De oogst wordt eerlijk verdeeld. Maar niet het brengen van een offer, maar de manier waarop is belangrijk in Gods ogen.

Abel is herder, en hij zoekt de mooiste dieren uit van alle eerstgeboren uit zijn kudde. Daarom wordt op zijn offer acht geslagen.

Het brengt Kain tot razernij. Zijn blik wordt donker. God vraagt hem nog: waarom kijk je zo donker?

Handel je goed, dan kun je iedereen recht in de ogen kijken. Handel je slecht, dan ligt de zonde op de loer, begerig om jou in de greep te krijgen, maar jij moet sterker zijn dan hij.

Het helpt niet. Kain slaat Abel dood. Hij is in de greep van de zonde.

Zijn straf is, verbannen te worden van zijn woonplek. Hij moet dolend en dwalend over de aarde gaan. Maar die straf is te zwaar. Daarom wordt hij gemerkt met een teken, opdat niemand hem zal doodslaan. Kain krijgt nazorg! Dan gaat hij bij God vandaan. Hij, degene die veroordeeld werd om te dolen en te dwalen over de aarde, vestigt zich in Nod, en begint daar een stad te bouwen. Die stad wordt Henoch genoemd, naar zijn zoon.

Van Kain stammen de stedenbouwers en de smeden af. Maar ook de veehouders en de fluitspelers. Wij dus ook. Onze hele cultuur hebben we aan die dolende en dwalende Kain te danken. We maken deel uit van de gevestigde orde, maar toch blijven we een soort dolers en dwalers, die gemakkelijk in de greep van de zonde komen, steeds weer. Want begeerte, woede en angst houden ons in hun greep en voor we het weten zijn we er de slaven van. Daarom zitten er mensen in de gevangenis. Daarom komen ze bijna niet uit de greep van de criminaliteit. Zeker niet omdat het zo moeilijk is om met een schone lei te beginnen. God waarschuwt Kain: Handel je goed, dan kun je iedereen in de ogen zien, maar handel je slecht, dan ligt de zonde op de loer. De crimineel staat minder ver van ons af dan we denken. De mate waarin we aan onze handel en wandel vastgeketend zitten, naar lichaam of ziel, is relatief.

Het omgaan met criminelen leert mij daar veel over. En ik bezocht ooit iemand die zei: eigenlijk zit ik liever vast, want binnen ben ik een veel beter mens dan buiten. Hier kom ik meer toe aan vriendelijkheid en zorgzaamheid voor anderen. En aan bidden. Eigenlijk ben ik hier best een aardige jongen, maar buiten moet ik overleven en doe ik de ergste dingen. Zijn ziel kwam vrij achter de tralies. Maar hij verbrak daarmee niet de ketenen die hem gevangen hielden.

Ik ben altijd weer blij als ik een gevangenisdeur achter me kan laten. Maar of ik echt vrij ben? Dat durf ik niet zomaar te beweren. Al ben ik geen gediagnostiseerde crimineel, ik zit ook met 100 kettingen vast aan mijn gewoontes en bezit. En ik weet niet waartoe ik in staat ben als begeerte, woede of angst mij in de greep krijgt.

Als Jezus wordt gekruisigd, zijn er twee moordenaars aan weerszijden van hem. De één blijft gevangen in zijn cynische patronen, en doet mee met het beschimpen van Jezus. De ander komt er los van. Hij beseft dat hij zijn straf verdiend heeft. Eigenlijk best een aardige jongen. In de volksmond heet hij 'de goede moordenaar', maar ik ben bang dat dat denkschema iets te simplistisch is. In werkelijkheid zijn er maar weinig mensen 100% goed of slecht. De hamvraag is of we de slaaf gemaakt zijn van onze woede, onze begeerte, of onze angst. Slaaf gemaakt? Misschien werkt onze samenleving wel verslavend. Wat er gebeurt is dat deze moordenaar zich omkeert naar Jezus en hem ziet. Hij ziet ook zichzelf en zijn maat. Dat is het geheim van vrijheid: elkaar écht zien en je toewenden naar elkaar. Dat maakt vrij. We hoeven niet te denken: eens een dief altijd een dief. Heden ben je met mij in het paradijs!

Het is te overwegen om een kerk met stip te worden. Een plek waar ex-gedetineerden zich veilig voelen. Een plek, ergens ten oosten van Eden, waar ze een nieuw leven kunnen opbouwen. Een stad met de naam Henoeh.

Daarvoor is wel veel nodig. Het vraagt écht wat. Een offer? Wees eerlijk over wat je wel en niet wilt opgeven.

Denk aan het verschil: Kain brengt een offer van wat hij geogst heeft. Abel kiest de mooiste dieren uit de eerstgeborene van zijn kudde. Dat is nogal een verschil.

Wat er in elk geval nodig is is het diep ingedaalde besef dat gevangen zitten niet alleen iets is voor criminelen. Een besef dat iedereen wel op een of andere manier tot slaaf gemaakt is van het kwaad en ketenen te breken heeft.

Er staat een lied in het liedboek van de kerken dat ik mooi vind. Het is in mijn ogen het lied van Henoeh, die wandelt met God. Dat gaat over onze vrijheid, naar lichaam en ziel. Jan Wit dichtte: (helaas nogal in de mannelijke vorm, ik heb altijd de neiging om hier en daar ook 'zij' of 'haar' te gebruiken)

- 1 Gij hebt, o Vader van het leven,
de aarde aan de mens gegeven,
het land, de zee is zijn domein.
Gij hebt hem aan het woord doen komen
om tussen werk'lijkheid en dromen
getuige van uw Geest te zijn.
- 2 Uw wijsheid en uw welbehagen
bepalen 's mensen levensdagen
en wijzen hem zijn woonplaats aan.
Hij is ten prooi aan duizend vrezers,
toch mag hij vrij en veilig wezen
en heersen over het bestaan.
- 3 Hij overmamt de wilde dieren,
vaart uit op zeeën en rivieren,
doorzoekt der aarde donk're schoot.
Ja, hij snelt voort op hoge winden
om de allerlaatste grens te vinden.
Zo vindt hij onverhoeds de dood.
- 4 Door een geheimenis omsloten,
door alle dingen uitgestoten,
gaat hij op alle dingen in.
Alleen uw woord geeft aan zijn falen,
zijn rust'loos zoeken en verdwalen
een onuitsprekelijke zin.
- 5 O God, wij bouwen als ontheemden,
wij wonen en wij blijven vreemden,
bestemd voor hoger burgerrecht.
Wil ons, o Koning der getijden,
een woning in de stad bereiden
waar Gij het fundament van legt.

Lied: Op mijn levenslange reizen

Voorbeden

Nooit lijken ze te eindigen:
oorlog en vernietiging.
angst groeit tot haat
haat roept geweld op
een bomaanslag, een tegenzet
hard tegen hard, meedogenloos.
Wie doorbreekt de ketenen?

De aard kreunt in stervensnood
de lucht bedreigt ons
de witte sneeuw wordt grauw
bomen verdorren
dieren verkommeren
de mens kwijnt.
Wie doorbreekt de ketenen?

Dat wij mogen binnengaan in de stilte
in de zuivere lucht van de eenvoud
dat wij nederig worden en sober
en onze angst mogen afleggen
onze woede laten wegstromen
onze zelfzucht beteugelen.

Wij bidden je:

Leer ons de ommekeer,
het doorbreken van onze eigen ketenen
leer ons leven tegen de vernietiging in
opstaan in alle stilte
leer ons de weg van het genezen
dat wij mogen gaan in vrede
doortastend maar bescheiden
tot dat de aarde opstaat, tot dat wij opstaan.

We bidden voor wat staat opgeschreven in het Voorbedenboek....

Leer ons stil zijn, leer ons open zijn,
jouw naam, in ons midden
jouw woord in ons hart
verbonden met iedereen
grenzen doorbroken.

Collecte: Voor de Haagse Dominicus

Tafellied: Zoudt Gij ooit mij beschamen

Breken en delen

Zegen

De Eeuwige God
zegene ons met wijsheid
met innerlijke vrijheid
en met oog voor elkaar.
De Eeuwige schenke ons
een leven in vrede en vrijheid.
Een leven waarin we wandelen met God
als Henoeh.
Nu en alle dagen, tot we worden opgenomen.
Amen

Lied: Gelukkig allen die uw wegen gaan